

A társulati adó reformjához.*

Irta: dr. Rónai Sándor, ügyvéd.

Évek hosszú sora óta úgy a pénzügyi hatóságok, mint a közgazdaság a társulatiadó reformjában látják a pénzügyi jogalkotás legsürgősebb és legfontosabb feladatát. És ugyancsak évek sora telik el anélkül, hogy a társulatiadó terén bármily előrevezető lépés történt volna.

Nem a véletlen játéka, hogy ugyanezen évek alatt a részvényekben rejtlő nemzeti vagyon — az amugy is szerény magyar tőkevagyonnak ezen legfontosabb alkotórésze, — értékének túlnyomó részét elvesztette. Távol álljon tőlünk, hogy ezt az értékleromlást kizárólag a társulati adórendszer helytelen voltánakra rovasára írjuk. Az általános gazdasági depresszió minden abstract vagyoneértéket súlyosan érintett, de a magángazdaságnak egyetlen ágában sem mutatkozik oly általános és nagymértvű elértéktelenedés, mint a részvényvagyon terén.

Ennek a negatív többletnek semmiféle törvényszerű gazdasági oka sincsen, sőt a gazdasági élet törvényei szerint a kétségkívül tőkeerősebb részvénytársasági gazdaságnak a legsúlyosabb kríziseket is könnyebben kellene elviselnie, mint a már eredetileg is vérszegényebb magángazdaságoknak.

A negatív különbség tehát nem a gazdasági élet belső törvényeiből ered, hanem egy külső tényezőtől: a helytelen adórendszerből. Sőt, hogy egy talán rossz hasonlattal éljünk, a helytelen adórendszer nemcsak olyan mint a kórt okozó tényező, amely előidézi a betegséget, hanem még olyan is, mint a rossz orvosság, amely a gyógyulást is megakadályozza. Vagyis hasztalan minden munka és igyekezet, amely a részvények értékét a kereskedelmi és ipari tevékenység fokozásával akarja javítani, amikor másrésztől a hibás adórendszer csirájában fojt el minden javulást.

Miért rossz a mai magyar társulati adórendszer? Elsősorban és főképpen azért, mert példátlanul súlyos adótételeivel lehetetlenné teszi a tőke jogos igényeit kielégítő helyes osztalékpolitikát.

A helyes osztalékpolitika, a megfelelő jövedelmezőség, ha nem is egyetlen, de kétségkívül legfontosabb fak-

* A cikkben foglalt megállapítások és reformtörekvések egy részével nem értünk egyet. Álláspontunkat legközelebbi számunkban ismertetni fogjuk. Szerk.

tora az árfolyamok alakulásának. Az oly gyakran említett másik árfolyamképző tényező, a belérték, ma már alig érezteti árfolyamképző hatását. Részvényeink túlnyomó része duzzad a belértéktől. Vannak gyáraink, amelyeknek gránitkockákkal kikövezett tágas udvara, ha azt ujonnan kellene elkészíteni, többbe kerülne, mint amennyit az összrészvények árfolyamértéke kitesz. És az árfolyam még sem javul. A belérték holt érték, melybe csak a jövedelmezőség hoz eleven vérkeringést.

Mindazon változások, amelyek társulati adórendszerünkben az utolsó évtizeden belül történtek, csak in peius változások voltak.

Azon korábbi rendelkezések, amelyek a valamely más hozadéki adónemmel már megrovott nyereségeket a társulati adó alól mentesítették, mai adórendszerünkől teljesen hiányoznak.

Hasonlóképpen megszűnt az adómentes tartalékok intézménye. Azon tartalékok, amelyeket a H. Ö. 14. §-a sorol fel, nem valóságos tartalékok, hanem csak könyvelési formák, melyek a tényleges veszteségeket öltöztetik tartalék alakjába. Így az értékcsökkenési tartalék nem egyéb, mint a berendezések elhasználása folytán már bekövetkezett tényleges veszteség elszámolása.

A behajthatatlan követelések tartaléka is csak könyvelési forma, mert érdemileg mindegy, hogy a behajthatatlan követelést irom-e le, vagy a tényleg már értéktelen követelést továbbra is szerepeltetem a könyveimben és a mérleg valóságát egy névleges tartalékkal állítom helyre.

Valóságos tartalékokat, vagyis oly tartalékokat, amelyek nem pusztán könyvelési tételek, nem csak egy már beállott veszteség elszámolását jelentik, adómentesen egyáltalában nem lehet alakítani. Vonatkozik ez még a latens tartalékokra is, amelyek mozgékony voltuknál fogva a helyes és állandó osztalékpolitikának egyik legfontosabb támaszát képezik.

Visszatérve a kérdés lényegére: mindenki tudatában van annak, hogy a mai adórendszer a legsürgősebb reformra szorul, egyedül a pénzügyi kormányzat zárkózik el minden módosítás elől.

A merev negációnak ezen álláspontját, ha méltányolni nem is, de talán megérteni tudnók akkor, ha a társulati adó mai hozadéka legalább a fiskus szempontjából kielégítő lenne. A forgalmi adó is káros a közgazdaságra, de ennek ellenében oly összegeket bocsát a pénzügyi kormányzat rendelkezésére, amelyeket az állami bevételek egyéb forrásaiból nehezen lehetne előteremteni.

A társulati adó hozadékáról azonban maguk a pénzügyi hatóságok mondják, hogy az távolról sem felel meg

a jogos várakozásnak. Helyes-e, helytelen-e ezen kritika, eldönteni nem tudjuk, de az kétségtelen, hogy a társulati adó hozadéka elenyészően kis részét teszi ki az állami bevételeknek. Ez a szerény adóbevétel nem lehet az oka annak, hogy a gazdasági életre súlyosan nehezedő társulati adórendszer továbbra is fenntartassék, mert ha egy új és a gazdasági élet követelményeihez alkalmazkodó adórendszer, — hogy a kérdést ad absurdum vezessük, — avval a következménnyel járna, hogy a társulati adóból eredő bevételek teljesen megszűnnek, akkor sem jelentene ezen hiány pótolhatatlan veszteséget az államháztartás szempontjából. Sőt kétségtelen, hogy a részvények értékének és osztalékának emelkedésével a tőzsdei forgalom növekedésével kapcsolatban oly másirányú adó és illetéktöbbletek keletkeznének, amelyek önmagukban is elégségesek volnának a társulati adó csökkenésének pótlására.

Kizártuk tartjuk azonban, hogy a társulati adó helyes reformja csökkentené ezen adónem hozadékát. Átmenetileg talán elképzelhető a hozadék némi csökkenése, de rövid időn belül érvényesülni fog azon egyedül helyes adóztatási elv, hogy az igazságos, méltányos és a kölcsönös adómorál alapján álló adórendszer nem csak a közgazdaság, hanem az államkinestár szempontjából is a legelőnyösebb és a legcélravezetőbb.

A szükséges reformok közt a legfontosabb a társulati adó kulcsának leszállítása. Semmiféle elfogadható indoka nincsen annak, hogy amíg az általános kereseti adó kulcsa 5% és ezen terhet csak jelentéktelen pótlékok növelik, addig a társulati adó kulcsa 16%-nál kezdődik és a pótdókkal együtt még a legalacsonyabb fokozatban is megközelelti a 30%-ot. Ha nem is kívánjuk, hogy a társulati adó kulcsa a kereseti adó mérvére szállíttassék le, a ma fennálló exorbitans különbség lényegesen csökkentendő.

Minthogy pedig az adókulcs leszállítása az osztalékfizetés előmozdítását célozza, az alkalmazandó adókulcs és a társaság által fizetett osztalék nagysága közt szoros kapcsolat létesítendő. Ezen kapcsolat legegyszerűbb módja az, hogy az osztalék formájában kifizetett nyereségrész alacsonyabb adókulcs alá essék, vagy — ami ezzel egyértelmű, — az adóalapból részben levonassék. Még célravezetőbb az ily eljárás akkor, ha ez fokozatosan történik, vagyis úgy, hogy az osztaléknak százalékban kifejezett növekedése az adókulcs ugyanily arányú csökkenését vonja maga után.

Teljesen eltörölnönek tartjuk az adókulcs progressivitást. Ezen kívánságunkat már egymagában azon körülmény is indokolja, hogy a társulati adón kívül egyetlen

hozadéki adónk sincsen, amelyet progressiv adókules súlyosbitana.

A progressió nem egyéb, mint az adómentes minimum fogalmának továbbfejlesztése. A létminimum a legkisebb existenciákat védi, a progressió kiterjeszti ezen védelmet a már teherbíróbb, de még mindig kiméltre szoruló adóalanyokra. Az általános kereseti adónál tehát még bizonyos mértékben indokolt volna a felfelé emelkedő, lefelé csökkenő adókules, a társulati adónál az ily rendszer teljesen indokolatlan.

De eltörrendő a progressiv adókules azért is, mert igazságtalanságra vezet. Jutalmazza azokat a társaságokat, amelyek az adóköteles nyereséget a kétségkívül rendelkezésükre álló eszközökkel csökkentik és sujtja azokat, amelyek igyekeznek nagyobb nyereséget kimutatni. Végeredményben tehát a progressió a magasabb osztalékfizetésnek is akadálya, ismét anélkül, hogy abból az államkincstárra számbavehető előny származnék. A kivétési statisztika ugyanis azt mutatja, hogy a magasabb fokozatu adókulesok csak kivételesen kerülnek alkalmazásra, hatásuk tehát csak egy irányban érvényesül, de ott azután teljes sikerrel, t. i. a nyereség leszorításában.

A szükséges reform másik sarkalatos pontja a többszörös adóztatás eltörlése.

A többszörös adóztatás leggyakoribb esete az, hogy valamely hozadéki (föld, ház stb.) adóval már megrótt jövedelem a részvénytársaság nyereségében bennfoglaltván, társulati adóval is megrovatik. Korábbi adótörvényeink (1909. évi VIII. t.-c. 17. §.) értelmében az ily jövedelmek a társulati adó alól mentesek voltak. Ha az államháztartás súlyos helyzetére való tekintettel a most hivatkozott törvényszakasz teljes helyreállítását nem is kérjük, minden esetre szükségesnek tartjuk, hogy a már megadózott ily nyereségrészek lényegesen enyhébb társulati adóterhet viseljenek.

Viszont teljes mértékben mentesítendők az újbóli társulati adó alól az oly bevételek, amelyek valamely társulati adóval már megrótt nyereségből származnak. A bankok tárcáiban elfekvő részvény mennyiségek a részvényelhelyezés szempontjából döntő fontossággal bírnak, a kétszeres társulati adó azonban oly terhet jelent, amely szükségszerűleg tartja vissza a bankokat attól, hogy a részvényt piacon vevők gyanánt lépjenek fel.

Az osztalékjövedelmek feltétlenül mentesítendők az újbóli társulati adó alól és pedig tekintet nélkül arra, hogy valamely vállalat részvényeinek hány százaléka képezi az adóztatandó részvénytársaság tulajdonát. E tekintetben az 1909. évi VIII. t.-c. 17. §-ának 4. pontjában

foglalt rendelkezés teljes mértékben helyreállítandó, sőt kiterjesztendő az elszakított területeken és a volt osztrák császárság területén működő vállalatok részvényeiből eredő osztalékjövedelemre is, mert fontos gazdasági és politikai érdek, hogy a magyar vállalatok a trianoni békeszerződés folytán önálló vállalatokká alakult telepeikkel és leányvállalataikkal a kapcsolatot fenntarthassák.

Ma, amidőn általános az a panasz, hogy az adóteher elviselhetetlenül súlyos, az adórendszer reformjára irányuló törekvések rendszerint az adóteher csökkentésében látják céljukat. A társulati adó kétségkívül a legsúlyosabb adónemek egyike. Ennek dacára a reform célját e téren nem annyira az adóteher csökkentésében, mint inkább abban látjuk, hogy megszünjenek a hibás adórendszerből eredő súlyos gazdasági hátrányok. Éppen ezért a latens tartalékok adómentességét — noha ezen mentesség a társulati adó konstrukciójának egyik alapgondolata és azt a legtöbb külföldi adórendszer is elisméri, csak másodrendű követelmény gyanánt állítjuk fel.

Befejezéseként csak azt a kérelmet intézhetjük pénzügyi kormányzatunkhoz, hogy a szükséges reformok sürögő megvalósításával mentse meg a nemzeti részvényvagyonból azt, ami még menthető és teremtsen meg a javulás, az értékelkedés alapjait.

Reméljük, hogy a folyamatban lévő adóankétok során úgy az alapelvek mint a részletkérdések tekintében teljes megértés jön létre a pénzügyi vezetőség és az érdekelt gazdasági körök között és a már régóta várt reformok rövidesen a megvalósulás stádiumába léphetnek.

Folyó év február elején jelenik meg
dr. Hajdu Béla szegedi ügyvédnek A
 GÉPKOCSIKRA VONATKOZÓ JOG-
 SZABÁLYOK című könyve, amely a
 személy-, teherautók és motorkerékpá-
 rok magánjogi, közigazgatási és bü-
 nítetőjogi szabályait ismerteti a bírói
 joggyakorlattal. Előfizetési ára 6 P.

Uj Döntvénytár 1928

hozza mindazon fontosabb döntvényeket, melyek 1927. július és 1928. július közt megjelentek.

Szerkeszti: *Dr. Térffy Gyula* kir. kuriai tanácselnök

Bolti ára bekötve 28 P.